

667 BERÄTTELSE ANGÅENDE SEDELCIRKULATION HÖSTEN 1866

HUB, JVS handskriftssamling

Att penningbehof måste finnas i ett land, som i fyra års tid till stor del lefvat på importeradt bröd, medan eljest åkerbruket utgör dess förnämsta näringskälla, borde utan vidare utläggning kunna förstås.

I detta land, hvars utförselprodukter jemförelsevis äro så ringa och af så ringa värde, må man hellre förundra sig öfver, att befolkningen med den lätthet, som skett, kunnat uthärda så svåra år, och att dess 10
reda penningar ännu uppgå till sådant belopp, att landets produktion icke af brist derpå behöft inskränkas.

Ty detta senare är verkliga förhållandet – med undantag naturligtvis för den stora minskning i jordbrukets afkastning, missvexterna vållat. Men äfven brist på utsäde och på nödigt förlag för jordbruksarbetet har i jemförelsevis ringa grad förekommit. Deremot har landets export under samma år varit nära nog fördubblad mot medelbeloppet under åren 1856–60, och kvantitativt torde den äfven detta år falla ganska litet derunder, ehuru mindre gynnande konjunkturer nedsatt dess penningvärde. 20

Hvar och en, som närmare känner, hvad som gör penningbehofvet tryckande, vet, att det icke är bristen på förlagskapital, utan delvis regleringen af tidigare gjorda skulder, delvis jordbrukarens i de nödlidande landsdelarne i följd af missvexterna inökade skuldsättning. Dessa förhållanden hafva påkallat förlängd eller ny kredit; och det är deri, icke i minskad penningtillgång eller ens noga taget i minskad kredit inom landet penningnöden består. Men väl har under detta år minskning i den enskilda krediten i utlandet ökat behofvet af penningar inom landet, och jordbruket har nödtvunget tillegnat sig en så betydlig 30
del af kredittillgångarne, att öfriga industrier i följd deraf rönt svårighet vid att tillfredsställa sitt ökade behof deraf.

Att mera detaljeradt uppvisa det anfördas sanningsenlighet, låter icke göra sig. Klokheten bjuder, att i en ömtålig sak publiciteten må iakttaga tillbörlig aktsamhet. Men några allmänna data, skola vara tillräckliga bevis för alla dem, som hafva någon förmåga att i frågan fälla ett på skäl grundadt omdöme.

Hvad först angår cirkulationsmedlet i landet, må följande anföras.

Finlands Banks sedelcirkulation uppgick 31 Oktober 1865 till – 27 500 000 40

Deröfver hade beloppet stigit endast några månader år 1863. Men då ingick deri en för skuld till statsverket reserverad post af 1 600 000 mk, som *icke* fanns i cirkulationen.

Ryskt sedelmynt i rörelsen utöfver nuvarande belopp deraf kan antagas å 4 mk per Rubel till högst – 2 000 000

||Under två års tid hade Finlands Bank uppsamlat allt inflytande Ryskt sedelmynt och bistods häri af ränterierna. Icke en enda sedel utgafs åter. De behöfdes för Bankens kontor i Petersburg. Spanmålsimporten föranledde äfven trafikanterna att uppsamla och remittera, hvad de kunde öfverkomma.|| 50

Ryskt småsilfver har sedan dess, oaktadt de »miljoner», som enligt tidningarne skola blifvit efter myntreformen importerade, kunnat af statsverket och Banken uppsamlas endast 360 000 Rubel ungefär å 4 mk – 1 440 000

Antages myntvärdet i förhållande till varupriserna vara förbättradt

med endast 15 %, så bör införda belopp minskas med – 4 641 000

Då dess verkliga myntvärde såsom cirkulationsmedel utgör

– 26 299 000 mk

| 27 500 000

2 000 000

1 440 000

Summan 30 940 000 mk

4 641 000

26 299 000 mk|

10 Deremot var Finska Banken utlöpande sedelstock den 30 Oktober detta år endast 21 300 000

Och den hade i cirkulationen

utgifvit silfvermynt nära 3 000 000

24 300 000 mk

20 En minskning i cirkulationsmedlet af ungefär 3 miljoner eller af 11 1/2 procent är visserligen betydlig. Men den reduceras derigenom, att vanligen betydliga belopp inestått i statsverkets fonder, men att en del häraf nu genom utgifna lån är förflyttad i allmänna rörelsen, hvilken i följd häraf har effektivt öfver 10 % mera ||af de utlöpande sedlarna|| än tillföre. Sålunda inestodo i kronans kassor af 26 miljoner i medeltal året om ungefär 6 miljoner, medan af anförda 23 miljoner nu inestå p(e)r medium endast 3 miljoner. Alltså befinna sig i allmänhetens händer nu såsom i Oktober 1865 ungefär 20 miljoner.

30 Man skall troligen vilja sätta detta förhållande i fråga. Men af det uppgifna låter sig intet annat bestridas, än antagandet, att de i Oktober 1865 cirkulerande pennningarne voro 15 % mindre värde, än de nu cirkulerande, och att de derföre såsom cirkulationsmedel bära till detta värde. Man skall säga: vid betalning af skulder och räntor voro de förra lika mycket värda, som de nuvarande. Det är mycket riktigt. Men för produktionen gäller det anförda, och det är likaså ofvan medgifvet, att penningnöden gäller skuldernas reglerande icke produktionen,

40 Det är äfven klart, att penningar vid erläggandet af alla utskylder till kronan och kommuner m. m. icke gäller efter dess förändrade värde. Likgiltigt är, att betalningen i dåligt mynt varit ett temporärt undantag. Faktiskt är deremot, att detta undantagsförhållande upphört, och att detta i sin mån ökat behovet af kapital för produktionen. I detta hänseende tål derföre det derom anförda en viss jemkning. Men deremot är den i följd af förändradt penningvärde högre räntan utan inflytande, emedan produktionen erfordrar ett i samma förhållande mindre kapital.

För det andra, må någon data rörande utlåningen anföras.

Under de fyra senaste årens förlopp har staten såsom direkt undsättning åt de af missvexten nödlidande utlånat ännu utestående

6 000 000 mk

||Det mesta i såde, här värderad till det pris den stått kronan.||

Indirekt för samma ändamål åt

spanmålsimportörer 1 300 000

Lån af statsmedel under senaste

månader åt särskilda industriidkare 1 000 000

50 Lån på 9 månader och kortare tid utgifna

åt producenter och exportörer af medel, som

statsverket upplånat 2 450 000

10 750 000 mk

Längre fram skola ett par poster upptagas, genom hvilka Styrelsen ytterligare sökt lätta penningbehovet.

Hypoteksföreningen har sedan början af 1865 utlånat ungefär 7 500 2000 mk. Och ehuru likgiltigt det må synas, förtjenar det dock upprepas, att äfven dessa medel kommit landet tillgodo genom statens medverkan och med en för statsverket ganska kännbar uppoffring af nära en half miljon mark, ||förutan hvilken subvention Hypoteksföreningens utländska lån icke kunnat upptagas.||

Redan anförda siffror torde utgöra bevis nog, att låneutvägarne i landet ingalunda blifvit inskränkta. I bredd härmed är det af jmförelsevis ringa betydighet, att utlåningen i Finlands Bank från Oktober 1865 till samma tid 1866 minskats med 1 000 2000 mk säger en miljon. Att nemligen utlåningen som vid förstsagde tidpunkt utgjorde 19 500 000 mk nu utgör 17 000 000 mk + 1 500 000 protesterade vaxlar, bevisar endast låntagarens opålitlighet, men visar icke någon större inskränkning i utlåningen, än den nämnde. Bankens utlåning har aldrig stigit betydligt öfver 20 000 000. Och vill man äfven antaga minskningar till 2 miljoner, är detta allt en obetydlighet mot äfvenanförda utsträckning af krediten med nära 18 miljoner. Ty det vill endast säga, att lånetillgångarne inom 4 år blifvit fördubblade.

Härvid är Föreningsbankens äfvensom de särskilda allmänna kassornas lånerörelse lemnad utom räkningen. Den förre har under detta år något minskats, de senares har såsom alltid efterhand ökats.

Nyssanförda data borde till hufvudsaklig del vara allmänt kända. Tidningarne hafva varit fyllda med notiser om fortsatta utlåningar af spanmål och penningar inom sex af landets åtta län; och beloppet af Hypoteksföreningens utländska lån är likaså känt,

För att öka Bankens förmåga att utsträcka dess utlåning har åt densamma ur särskilda statsverkets fonder öfverlemnats obligationer å 203 000 Thaler motsvarande effektivt ungefär 640 000 mark valuta, äfvensom Banken af statsverket tillgodokommit metalliskt valuta till ett värde af 680 000 mk, ||tillsammans valuta 1 430 000 mk hvaraf dock Banken dock tillöst sig den senare posten med motsvarande sedelmynt.|| Dessa tillskott komma ännu att ökas med Ryskt metalliskt mynt, samt Ryska sedlar till ett sammanlagdt värde af ■■■■■, afseende förnämligast liqviden för statsverkets upptagna lån, hvilken sålunda icke kommer att tynga på Bankens valuta. Ytterligare åtgärder till penningställningens lättande äro dels länge sedan vidtagna, dels i görande, ehuru det af förekommande skäl icke är lämpligt att publicera ens de förra, af hvilkas art dock ett stort antal trafikanter kommit i erfarenhet.

Öfverhufvud borde den stora beredvillighet, hvarmed såväl nya lån beviljats, som lenteration i betalningsvilkoren för äldre lån medgifvits, af vederbörande erkännas och torde väl så vara förhållandet, ehuru det icke är dessas talan, som i tidningarne föres. Att allt detta oaktadt fallissementer skett, är beklagligt. Men veterligen har vid intet sådant verklig tillgång utöfver skulderna förefunnits ||och assistens har derföre icke varit möjlig.|| Att tryckningen för närvarande är i aftagande, kan slutas af flera omständigheter. Den lånetillgång för kortare tid, som af Styrelsen anskaffats, har endast till ungefär 2/3 blifvit begagnad. ||Tillgången utgjorde 3 300 000 mk. Ofvanupptagna 2 450 000 mk hafva utlånats – mot alla slags säkerheter. I början inskränktes i ett par fall de begärda lånens belopp. Senare, då det visade sig, att tillgången skulle blifva tillräcklig, erhöles hvad de erbjudna säkerheterna medgäfvos.|| Inbetalningarne å kreditiver i Finlands Bank hafva småningom ökats. Inga låneansökningar mot tillräcklig säkerhet hafva derstädes på senaste tid behöft afslås. Bankens valuta visar tecken till stigande. Det

är gifvet, att denna lugnare ställning har sin förnämsta orsak i årets skörd och sädesimportens upphörande. Verkan häraf skulle varit snabbare, om icke skulder å sagde import återstått att betala ännu i September månad och föranledt motsvarande betydliga remisser till Petersburg. Men enligt all sannolikhet äro nu äfven sådana skulder till utlandet, som i följd af penningställningen både der och härstädes hade blifvit uppsagde, numera för det mesta reglerade.

För säkert kan antagas, att ingen del af landets produktion kommer att ligga nere af brist på rörelsekapital. Det är svårt att afgöra, om sådant härförinnan inträffat. ||Man bör dock härvid skilja mellan tillgång till penningar, och industriidkares förmåga att skaffa sig företagskapital. I senare hänseendet har naturligtvis arbetet på jordbruket, af jordegarens oförmåga att hålla arbetare, lidit stor inskränkning. Men öfrig industri torde icke i större grad träffats af en dylik oförmåga. || Faktiskt är, att under senaste vinter flera sågverk afstannade; men likaså att i särskilda kända fall sådant icke skedde af penningbrist, utan med afseende på den dåliga konjunkturen för trävaruexporten. Emellertid hafva nya sågar blifvit bygda, || nya jernverk äro under anläggning, vid andra införes förbättrade metoder för tillverkningen, och tidningarne hafva haft att berätta om icke få nya fartyg, som gått af stapeln. || Än mindre är det känt, att jernverk och fabriker skulle minskat sin tillverkning, ehuru äfven de haft att kämpa med dålig konjunktur i följd af Ryska kursens fallande – en ställning, som dock under senare hälften af seglationen förbättrats för jernverken äfven genom stigande pris. || Också exporten af ladugårdsprodukter på Ryskland har lidit af kursförhållandena; men t. ex. smörpriset har i Petersburg i följd af andra förhållanden stått så ovanligt lågt, att varan der såldes för 5 å 6 R(ube) pudet. Till och med vedpriset har varit nedtryckt i följd af senaste vinterns blida väderlek och minskad konsumtion. || Att konsumtionen inom landet i följd af missvexterna aftagit, är oundvikligt. Om i följd af dessa missgynnande förhållanden produktionen måste inskränkas, är sådant visserligen att beklaga, men ingen kan tillråda en produktion, som saknar afsättning.

När man med insigt i förhållandena ser tillbaka på de förflutna hårda åren, skall ingen kunna förneka, att Finland ännu aldrig jemförelsevis så lätt burit en så hård pröfning. Det ger ingen lättnad för stunden att erinra om, hvad befolkningen själf förvållat till ställningens försvårande. Men det är ovedersägligt, att försummadt jordbruk, bristande omtanke och sparsamhet, || Det kan icke nog ofta upprepas, att importen af tullbara varor 1863 var den största, landet har att uppvisa – medan spanmålsimporten från skörden 1862 till skörden 1863 medtog minst 15 miljoner mark, och insamlingar af understöd skedde i öster och vester! || öfverdrifna spekulationer och obetänkt skuldsättning ökat svårigheterna, och det vore lyckligt, om det förgångna kunde lända till varning för framtiden.

Det kan väl förstås, att lättnaden bereds genom skuldsättning i utlandet. Sedan 1859 hafva trettiosju miljoner mark upplånats, och af den valuta, som å dessa lån indragits, finnes alls intet i behåll, om man tager i beräkning, att landet under och efter kriget hade i Ryska papper ett tillgodohafvande, som minst torde kunna uppskattas till 10 miljoner mark. Är sistnämnda antagande riktigt, så har under senaste 10 år å handeln med utlandet utbetalats en mellangift af minst 40 miljoner mark, och det tvifvel, som i den provisoriska Statistiska byråns publikation sid IX uttryckes angående ett sådant resultat af handelsbalansen är ingalunda berättigadt. Af sagde lån hafva ungefär 32

miljoner upptagits sedan 1862, nemligen det Rothschildska statslånet med 12 700 000 mk och Hypoteksföreningens lån med 9 300 000 mk.

Sådane siffror borde något afkyla den, som ropa på ständigt nya lån. Att de icke hafva någon föreställning om svårigheten att erhålla dem och om lättheten att genom oupphörligt lånande ruinera landets kredit är ursäktligt.

Alla dessa pengar hafva lyckligtvis icke blifvit uppätta. Deri ingå medel som användts för jernvegsbyggnaden, och äfven större delen i öfrigt har användts för produktiva företag, fabriksanläggningar, skeppsbyggnad, jordbruk. Såsom kapital i denna mening finnes denna del i behåll, och äfven någon del af den indragna valutan har åter utgått för materialier till dessa företag. Men det mesta har utan tvifvel gått ut i betalning för sädesimporten. Finlands Bank, som förvarar i det närmaste all landets valuta, eger icke medel, tillräckliga för behofvet vid en enda missvext, sådane som de, med hvilka landet åren 1856 och 1862 hemsöktes. Behofvet af valuta har vid båda dessa tillfällen fyllts genom lån; ty äfven det 1859 i Ryssland upptagna lånet tjenade delvis till att liquidera Bankens år 1856–57 inökade skuld. ||Bokslutet 1858 upptager skuld af 22050 000 Rubel Skilfve, numera reducerad till 8 400 000 mk efter kurs.|| När nöden tvingar, måste derföre lån upptagas. Det enda sätt att mildra denna hårda nödvändighet är den fornegyptiska utvägen, att från de goda åren spara säd till de dåliga, en utväg så mycket mera påkallad, som importeradt utsäde ökar de senares antal. Skall åter lån ske, är frågan der, inom hvilken tid det kan återbetalas. Att belasta kommande generationer med priset för vårt bröd, är fördömligt. Det har dock skett. Att ställa betalningstiden på få år, leder till insolvens, om flera dåliga år följa på hvarandra. Om också icke, återstår frågan, huru många miljoner årligen landets handel förmår indraga i mellangift mellan export och varuimporten. Ty lånet skall med valuta betalas; och denna fås endast genom handeln eller genom nya lån.

Och när handelskonjunkturerna göra landets exportvaror osäljbara, på hvilken framtid skall då återbetalningen byggas?

Omständigheterna föranledde i Februari upptagandet af ett s. k. kreditivlån på 9 månader. Deraf skola i December 1 800 000 mk i valutor utbetalas. Hvilken utväg dertill har landets exporthandel beredt?

Att före skörden göra större lån hade varit ett vanvett, att förliknas vid dens handling, som hängande öfver ett brådjud afskar det tåg, hvarvid han är fästad. ||Ty en ytterligare missvext skulle erfordrat hjälpmedel, hvilka man knappt nog kan hoppas hafva kunnat påfinna och hvilka hvarje föregående år skulle gjort än oåtkomligare.|| Huruvida nu ett lån blir nödvändigt, och om ett sådant kan erhållas, måste bero af framtiden. Okunnigt skrik, förenadt med falska uppgifter, utan alla data för yttrade påståenden, bör icke i någon förnuftig människas ögon kunna gälla för skäl. Landets lycka är, om vidare skuldsättning kan undvikas, såsom det är tusental enskildas olycka, att skuldsättning varit så lätt och nu vuxit till en tung börda. I goda år, i förändrade handelskonjunkturer hafva de och landet den enda varaktiga hjälp. De länder, som låna i utlandet, äro icke de, der penningar finnes och industrin blomstrar.

Huruvida Finlands Bank kan öka sin utlåning kommer närmaste framtid att utvisa. Det är möjligt, att den kan nedsätta sin reserv under 3 miljoner nu sedan skördens beskaffenhet är gifven och sedan liquiderna till utlandet